

Vem, vad, hur och för vem? Svensk dialektologi i Finland under 160 år

Caroline Sandström

I mitt föredrag kommer jag att följa upp centrala aktörer, dialekterna som föremål för forskningen och metoder inom finländsk dialektologi från senare hälften av 1800-talet fram till idag. Också tillgänglighet och målgrupper för publicering av dialektmaterial och forskningsrön kommer att beröras.

Den svenska dialektologin kom till Finland på 1860-talet genom Axel Olof Freudenthal som hade vistats en tid vid Uppsala universitet. Intresset väcktes och spreds bland forskare och studenter vid universitetet i Helsingfors; insamlingen av svenska dialekter i Finland tog fart. Inom Svenska landsmålsföreningen var verksamheten livlig, och stegvis trädde Svenska litteratursällskapet i Finland, Folkmålskommissionen och Föreningen för nordisk filologi in på scenen. Dialekterna dokumenterades och det publicerades ett flertal dialektordböcker och avhandlingar i ämnet.

Under perioden 1900–1960 dominerade språkhistoria och dialektologi forskningen och undervisningen i nordistik i Finland – liksom i övriga Norden. Teori- och metodutvecklingen har dock under åren följt strömningar inom språkforskningen generellt. Under 1970–1990-talen påverkade sociolingvistik och variationslingvistik dialektologin. Stor betydelse för dialektforskningen har också tekniska innovationerna haft – som tillgången till bandspelare under 1950–1970-talen och digital inspelningsteknik och språkteknologi under 2000-talet. Tidigare dialektforskare var hänvisade till uppteckningar och observationer; att kunna spela in talad dialekt och analysera det inspelade materialet har gett helt nya möjligheter att studera struktur, variation, syntax och grammatiska mönster i dialekterna.

Under senare år har den digitala tekniken erbjudit forskare, men också en dialektintresserad allmänhet, allt större tillgång till dialektmaterial i form av Ordbok över Finlands svenska folkmål på nätet och talspråkskorpuserna Talko (Korpus över den talade svenskan i Finland). Dialektforskningen har under de första decennierna av 2000-talet också sökt nya inriktningar som sociodialektologi, perceptionell och interaktionell dialektologi. Intresset att undervisa i dialektologi och undersöka dialekter verkar i någon mån ha mattats av vid de finländska universiteterna, men om intresset vaknar på nytt erbjuder digitala material och verktyg helt nya möjligheter för framtida forskare.